

הכנסת התשע-עשרה

הצעת חוק של חבר הכנסת

19/פ

הצעת חוק בתי המשפט [נוסח משולב] (תיקון – פרסום פסיקה בענייני משפחה), תשע"ג-2013

הוספת 70(א)(1)	1. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, ¹ אחרי סעיף 70(א) יבוא:
	על אף האמור בסעיף קטן (א) החלטות ופסקי דין בענייני משפחה, כמשמעותם בחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995 יפורסמו תוך השמטת פרטיהם המזהים של בעלי הדין.
הוספת סעיף 70(א)(2)	השר יקבע בתקנות את הפרטים המזהים אותם יש להשמיט, בהתייעצות עם מנהל בתי המשפט.

הצעת חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון) (תיקון – פרסום פסיקה), תשע"ג-2013

תיקון סעיף 1א(ב)	1. בחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), תשט"ז-1956:
	בסעיף 1(א)(ב) לאחר המילים "בסעיף 70" יבוא:
	"ובסעיף 70(א)(1)".

דברי הסבר

סעיף 68(ה) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן: חוק בתי המשפט) וסעיף 1א(א) לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956 (להלן: חוק בתי דין), קובעים כי ענייני מעמד אישי וענייני משפחה ידונו, ככלל, בדלתיים סגורות, אלא אם הורה השופט או הדיין אחרת.

בהמשך לכך, מורה סעיף 70(א) לחוק בתי המשפט כי לא יפרסם אדם דבר על דיון שהתנהל בבית משפט בדלתיים סגורות, אלא ברשות בית המשפט. סעיף 1א(ב) לחוק בתי הדין מפנה אליו ומחיל את הוראותיו על החלטות ופסקי דין של בתי הדין הדתיים. שילוב ההוראות הללו מביא לכך שמרבית פסקי הדין בענייני משפחה (למעט מספר מצומצם ביותר) אינם מתפרסמים ולא מובאים לידיעת הציבור.

היעדר הפרסום פוגע פגיעה קשה בבעלי הדין, בסוכני המשפט, ובשיטת המשפט כולה. ראשית, שופטים ועורכי דין תלויים בפסיקה המתפרסמת על מנת לבצע מלאכתם נאמנה. פסיקת הערכאות השונות בענייני משפחה משמשת ללימוד הסוגיות המשפטיות, להשוואה, להכנת טיעונים ולכתיבת פסקי דין, והן מהוות את ליבת הידע המשפטי. יתרה מכך, בשיטה משפטית המבוססת על תקדימים מנחים ומחייבים-000 כגון זו הנוהגת בישראל, פרסום הפסיקה חיוני לתפקודה התקין של מערכת המשפט ולהצלחתה ביצירת מערך כללים משפטיים קוהרנטי ונגיש. כך בכל תחום משפטי וכך כמובן גם בענייני משפחה ומעמד אישי. כמו כן, היעדר הפרסום מקשה על ביצוע מחקר והערכה מצד אקדמאים ובכך מסוכלים תהליכים חשובים של זיהוי מגמות בפסיקה ופיתוח וחיזוק דוקטרינות משפטיות בתחום דיני המשפחה. למעשה, במסגרת המדיניות הנוהגת כיום, הפסיקה בדיני משפחה הרלוונטית לכלל האוכלוסייה בישראל, איננה חשופה לביקורת ציבורית ואקדמית לגיטימית.

מחקר אקדמי שנתמך על-ידי הקרן הלאומית למדע הראו פרופ' רינה בוגוש, פרופ' רות הלפרין-קדרי וד"ר אייל כתבן כי המספר המצומצם של פסקי הדין שמתפרסמים יוצרים תמונה חלקית בלבד שאינה משקפת את המצב המשפטי הנוהג בדיני המשפחה בישראל. כך למשל, כמעט ולא קיימת במאגרי המידע המשפטיים פסיקה של בתי המשפט בפריפריה, פסיקתם של חלק גדול מן השופטים כלל אינה מופיעה במאגרי המידע, ועוד.

בנוסף, היעדר הפרסום גורם לפער משמעותי בידע הזמין למשתמשים שונים במערכת המשפט ומעניק יתרון לא הוגן לשחקנים החוזרים, המצוידים במשאבים ובמידע פנימי המאפשרים להם להשתמש בפסיקה זו. יודגש, כי הפרסום החסר והמועט משותף לשתי הערכאות המקבילות ולעיתים אף גרוע יותר בבתי הדין הדתיים. הגישה למרבית החלטות של בתי הדין חסומה (למעט עבור הצדדים לאותו תיק) והחלטות הקיימות במאגרים אינן משקפות את המצב הקיים.

לאור האמור, ראוי שכל פסקי הדין בענייני המשפחה והמעמד האישי יפורסמו ויהיו נגישים לציבור. הפרסום יהלום את עקרון פומביות ההליך, שהינו עקרון חשוב, ואמצעי מרכזי להבטחת משפט הוגן וחסר פניות.

לפיכך, מוצע להוסיף לחוק בתי המשפט ולחוק בתי הדין סעיף אשר יקבע כי פסיקה בענייני משפחה תתפרסם, תוך השמטת הפרטים המזהים של בעלי הדין.

עוד מוצע, כי השר יקבע בתקנות את הפרטים המזהים אותם יש להשמיט בטרם פרסום הפסיקה. הפרטים שיושמטו- שמות בעלי דין, שמות ילדיהם וקרוביהם של בעלי הדין, כתובות מגורים, מקומות עבודה, שמות בתי ספר ומוסדות חינוך וכן כל פרט שיש בו לזהות את בעל הדין. יצוין כי גם במצב הנוכחי, פסקי הדין שכן מתפרסמים בענייני משפחה עוברים הליך בו מושמטים פרטיהם המזהים של בעלי הדין- בעלי הדין מוצגים כ-"פלוני" או "אלמוני", וכל פרטיהם המזהים הנוספים מוסרים מפסק הדין. ההליך מאפשר השגת מטרות פרסום הפסיקה ללא פגיעה בבעלי הדין ואין סיבה שלא לקבע אותו ככלל – ולהחריג ממנו מקרים יוצאים מן הכלל בהם אין לאפשר את הפרסום מטעמים ונסיבות מיוחדות.
